

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агрономії та захисту рослин

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки

**для здобувачів освітнього ступеня бакалавра
першого(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю
201 «Агрономія»**

**Харків
2024**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агрономії та захисту рослин

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
для здобувачів освітнього ступеня бакалавра
першого(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201
«Агрономія»

Затверджено
рішенням навчально-методичної
комісії факультету агрономії та
захисту рослин.
Протокол № 17
від 18 червня 2024 р.

Харків
2024

УДК 631.5:378.147.091.33-027.22](072)

В 48

Рецензенти:

О. М. Брагін, доцент кафедри генетики, селекції та насінництва Державного біотехнологічного університету, кандидат с.-г. наук;

Є. М. Огурцов, доцент кафедри рослинництва Державного біотехнологічного університету, кандидат с.-г. наук

В 48

Виробнича практика: для здобувачів освітнього ступеня бакалавра першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія»/ Державний біотехнологічний університет; уклад. В. В. Дегтярьов, Т. І. Гопцій, А. О. Рожков, М. В. Шевченко, В. І. Філон, Г. І. Яровий, О. В. Романов, О. В. Чигрин. – Харків, ДБТУ, 2024. – 39 с.

Методичні вказівки містять опис, програмні результати навчання виробничої практики, програму виробничої практики, вимоги до змісту та оформлення звіту з практики. Представлені рекомендації спрямовані на покращення організації та підвищення ефективності виробничої практики.

УДК 631.5:378.147.091.33-027.22](072)

Відповідальна за випуск: О. В. Чигрин, канд. с.-г. наук, доцент

© В. В. Дегтярьов, Т. І. Гопцій,
А. О. Рожков, М. В. Шевченко,
В.І. Філон, Г. І. Яровий,
О. В. Романов, О. В. Чигрин, 2024
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Мета і завдання виробничої практики	6
2. Бази практики	8
3. Обов'язки здобувача-практиканта	9
4. Зміст практики	10
5. Керівництво виробничою практикою	20
6. Звіт про виробничу практику	21
Додатки	24

ВСТУП

Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі аграрних наук та продовольства шляхом формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері агрономії, спрямованих на вирішення комплексних завдань з організації і технології виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції ґрунтується не лише на теоретичному, а й глибокому практичному навчанні.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є однією з форм організації навчального процесу, яка закладає основи професійної діяльності, вмінь і навичок майбутніх фахівців аграрного профілю, знання яких задовольняли б запити сучасного ринку праці.

Організація практичної підготовки на факультеті агрономії та захисту рослин регламентується Законом України «Про вищу освіту» та Положенням «Про практичне навчання здобувачів вищої освіти Державного біотехнологічного університету», яке ухвалене рішенням Вченої Ради ДБТУ від 30 червня 2023 року протокол №10.

Обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми «Агрономія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, є виробнича практика, яка спрямована на набуття здобувачем професійних та загальних компетентностей. Здобувачі проходять виробничу практику згідно графіку освітнього процесу після завершення повного циклу теоретичної підготовки на третьому курсі та, як логічне її продовження, на четвертому курсі. Це дає можливість здобувачам зібрати матеріали для звіту з виробничої практики за два роки.

Основна мета даних методичних вказівок полягає у чіткому плануванні та регламентуванні діяльності здобувачів і керівників під час виробничої практики та окреслення її головних результатів. Програма виробничої практики передбачає планове, поетапне набуття здобувачами практичних

професійних навичок і застосування набутих теоретичних знань в реальних умовах виробництва.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики є поглиблення і закріплення інтегральної, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, закріплення програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній роботі.

Здобувачі освітнього ступеня бакалавра першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 “Агрономія” факультету агрономії та захисту рослин після завершення теоретичної підготовки повинні закріпити та поглибити отримані знання, здобути досвід прийняття самостійних рішень, необхідних під час виробничої діяльності в умовах аграрних підприємств. Також виробнича практика спрямована на виховання у здобувача, як майбутнього фахівця, навичок систематичного оновлення своїх знань.

Мета практики – набути практичних навичок у здійсненні технологічних заходів, передбачених сучасними технологіями для одержання високих і сталих урожаїв польових, овочевих і плодових рослин, придбати практичні навички з методики науково-дослідних робіт з основними сільськогосподарськими культурами.

Протягом практики здобувач повинен набути досвіду організаторської і виховної роботи, беручи безпосередню участь у виробничій діяльності колективного, фермерського господарства чи науково-дослідної установи або відповідної кафедри університету.

Виробнича практика спрямована на поглиблення і закріплення компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності фахівця з агрономії:

Внаслідок проходження виробничої практики мають бути одержані відповідні програмні результати (табл. 1).

Таблиця 1

Програмні результати навчання виробничої практики

Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
ЗПРН.03	Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності й патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки й права.
ЗПРН.04	Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії.
ЗПРН.05	Проводити літературний пошук українською та іноземною мовами та аналізувати отриману інформацію.
СПРН.01	Демонструвати знання й розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.
СПРН.02	Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін.
СПРН.03	Володіти статистичними методами опрацювання даних в агрономії.
СПРН.04	Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття.
СПРН.05	Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії.
СПРН.06	Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих

	проблем відповідно до зональних умов.
СПРН.07	Проектувати й організувати технологічні процеси вирощування насінневого матеріалу сільськогосподарських культур відповідно до встановлених вимог.
СПРН.08	Проектувати та організувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції та відповідно до чинних вимог.
СПРН.09	Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог.
СПРН.10	Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.
СПРН.11	Організувати результативні і безпечні умови роботи.

2. БАЗИ ПРАКТИКИ

Місцем проходження виробничої практики здобувачів освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 201 “Агрономія” факультету агрономії та захисту рослин є закріплені базові сільськогосподарські підприємства, науково-дослідні установи, фермерські господарства, з якими Державний біотехнологічний університет уклав угоду на співпрацю, а також випускові кафедри факультету.

У науково-дослідних установах здобувачі прикріплюються до відповідних фахівців і під їх керівництвом виконують усі роботи із землеробства, агрохімії, ґрунтознавства, рослинництва, овочівництва, плодівництва, генетичної, селекційної або насінницької тем.

За пропозицією керівників практики від виробництва здобувачі можуть бути тимчасово зараховані на вакантні посади агрономів, бригадирів виробничих бригад та інших підрозділів. Також вони можуть працювати на посаді тимчасових співробітників наукових відділів або лабораторій у науково-дослідних установах.

Здобувачі, які займають оплачувані посади на базі практики, одержують заробітну плату відповідно до штатного розпису.

3. ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА-ПРАКТИКАНТА

У період проходження практики здобувач повинен виконати програму практики незалежно від посади, яку він займає.

Здобувач-практикант зобов'язаний:

- дотримуватись діючих у господарстві, науково-дослідній установі чи на кафедрі правил внутрішнього розпорядку, нести відповідальність за виконану роботу;

- повністю виконувати завдання, які передбачені програмою і керівником практики за темою досліджень;

- вивчати досвід інноваційних методів виробництва, брати участь у заходах із впровадження наукових досягнень, у семінарах, “Днях поля” та інших заходах;

- оволодіти методами науково-дослідної роботи (обґрунтування теми наукових досліджень, методика закладання польового, вегетаційного, лабораторного досліджу, методика супутніх обліків та спостережень, облік урожайності);

- брати участь у закладанні польових і виробничих дослідів;

- набути досвіду аналізу та узагальнення одержаних результатів;

- вивчати сучасну сільськогосподарську і селекційну техніку, апаратуру, лабораторне обладнання, знати правила експлуатації машин;

- робити у щоденнику або журналі обліку результатів досліджень записи про зміст виконаної роботи, власні висновки і пропозиції, вносити цифрові матеріали, робити зарисовки, фотознімки;

- вивчати і суворо дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці і виробничої санітарії;

- вивчати досвід організаторської і виховної роботи в базі практики.

Після закінчення практики своєчасно представити керівнику практики щоденник і письмовий звіт про виконання програмних завдань;

За результатами виробничої практики після захисту звіту перед комісією, яка складається з викладачів випускаючих кафедр, здобувач має отримати залік.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Невід'ємною складовою виробничої практики є знайомство здобувача з господарством або науково-дослідною установою.

У процесі виробничої практики здобувач повинен вивчити:

- ґрунтово-кліматичні умови, економічний напрям і спеціалізацію бази практики, організацію земельної території, експлікацію земельних угідь, наукову тематику науково-дослідної установи;
- структуру управління підприємством;
- структуру машинно-тракторного парку і енергозабезпеченість господарства, рівень механізації виробничих процесів у рільництві, овочівництві, кормовиробництві, плодівництві і тваринництві (за наявністю);
- ознайомитися з підсобними структурними підрозділами й іншими галузями та їх роллю в економіці господарства;
- природоохоронну діяльність колективу бази практики.

Залежно від бази проходження виробничої практики, мети і задач практики, здобувач повинен ознайомитися з колом питань, які стосуються безпосередньо поставлених перед ним задач.

4.1. Рослинництво, землеробство, плодоовочівництво

4.1.1. Загальні питання

Під час практики здобувач повинен вивчити:

- структуру посівних площ, проаналізувати врожайність сільськогосподарських культур за три попередні роки;
- схеми сівозмін, їх розміщення в натурі, чергування культур у полях;
- технології зяблевого, передпосівного обробітків ґрунту та догляду за посівами, меліорації і протиерозійного захисту ґрунтів;
- систему удобрення в польових сівозмінах, потребу і забезпеченість органічними і мінеральними добривами, їх зберігання і використання;
- систему інтегрованого захисту рослин від шкідників і хвороб, контролювання забур'яненості та засобів для їх забезпечення;
- енергоощадні та інші інноваційні технології вирощування провідних сільськогосподарських культур у базовому підприємстві;
- технологію зберігання і переробки зерна, картоплі, овочів і фруктів, а також насіння;
- документи з агрономії (книгу історії полів, шнурову насінневу книгу, технологічні карти вирощування польових, овочевих та плодових рослин, робочі плани на основні періоди сільськогосподарських робіт, документи на насіння і садивний матеріал та ін.) а також технологічні рекомендації щодо вирощування сільськогосподарських культур в регіоні;
- склад сортів польових, овочевих і плодових рослин занесених до Державного реєстру сортів рослин, поширених в Україні і систему їх насінництва;
- організацію насінництва сортів і гібридів сільськогосподарських культур;
- технологію післязбирального і передпосівного обробітку насіння;
- ознайомитися з наявністю споруд захищеного ґрунту (теплиць, парників).

4.1.2. Складові технології вирощування сільськогосподарських рослин

У цей період здобувач повинен взяти участь:

- у складанні і реалізації планів роботи на період весняно-літніх робіт, у підготовки насіння до сівби, саджанців плодкових рослин до висадки, у комплектуванні посівних агрегатів, у визначенні потреби у пально-мастильних матеріалах, добривах, у складанні графіків використання машинно-тракторного парку;
- у визначенні норм висіву з урахуванням посівних якостей насіння та попередників;
- у встановленні строків початку весняних польових робіт, проведенні передпосівного обробітку ґрунту і сівби різних культур, встановленні сівалок на норму висіву, глибину загортання насіння внесення гербіцидів;
- у проведенні сівби ранніх і пізніх ярих зернових, технічних, однорічних і багаторічних трав, овочевих і баштанних культур, кормових коренеплодів, у садінні картоплі та висадків буряків;
- у проведенні оцінки стану озимих хлібів і багаторічних трав після виходу їх із зимівлі, у визначенні заходів догляду за ними і вирішенні питання про їх підсів чи пересівання.
- у весняних роботах щодо садіння і ремонту садів і ягідників;
- у складанні робочих планів догляду за посівами сільськогосподарських культур;
- провести догляд за ростом і розвитком рослин, визначити густоту рослин після сходів і перед збиранням;
- оволодіти технологією підготовки і використання пестицидів для захисту від шкідників, хвороб та бур'янів;
- вивчити техніку зрошення, зрошувальні і поливні норми;

- взяти участь у проведенні видових і сортових прополок насінневих посівів та їх сертифікації.

- взяти участь у складанні робочих планів збирання польових, овочевих і плодових культур, у роботі з перевірки готовності збиральної техніки, протипожежного захисту врожаю;

- оволодіти технологією підготовки посівів до збирання, організацією поточного збирання зернових і технічних культур, провести контроль за якістю роботи комбайнів;

- визначити готовність токів, очисних і сортувальних машин, сховищ до прийому врожаю, взяти участь у складанні схем розміщення зерна на току;

- взяти участь у складанні технологічних схем і комплексу машин для первинної очистки і сортування насіння, в засипанні насінневих фондів, оформленні їх відповідною документацією;

- вивчити особливості збирання насінневих посівів;

- вивчити технологію підготовки ґрунту під посів укісних, після жнивних і озимих культур.

- ознайомитися з нормативно-технічною документацією на продукцію землеробства;

- ознайомитися з будовою зерносховищ та овочесховищ, їх обладнанням і взяти участь у роботі з підготовки сховищ до прийому нового врожаю, у засипці насіння на зберігання;

- вивчити шляхи підвищення якості сільськогосподарської продукції і зменшення втрат під час зберігання;

- ознайомитися з роботою підприємств з переробки сільськогосподарської продукції (млини, пекарня, олійниця, консервний цех та ін.).

- проаналізувати стан польового кормовиробництва, звернути увагу на структуру кормової групи, питому вагу в ній багаторічних трав;

- вивчити технологію вирощування кормових культур, урожайність і шляхи її підвищення, використання в господарстві проміжних посівів;
- зробити аналіз стану лучного кормовиробництва, визначити площу кожного класу природних кормових угідь, їх категорію за культуртехнічним станом, характер використання;
- визначити фактичну врожайність сіножатей і пасовищ, наявність планів поверхневого і корінного поліпшення, їх виконання і результативність;
- обґрунтувати агротехнічні та інші заходи, які підвищують вміст у кормах перетравного протеїну, взяти участь у реалізації цих заходів;
- вивчити сучасні технології заготівлі, зберігання і переробки кормів (соломи, сіна, сінажу, силосу, трав'яного борошна, гранул і брикетів) у сільськогосподарських підприємствах різної форми власності.

4.2. Насінництво (за наявністю)

Під час виробничої практики здобувач повинен обов'язково ознайомитися зі складовими такої важливої галузі як насінництво:

- вивчити систему насінництва сільськогосподарських культу у районі, базовому господарстві, селекційній установі;
- ознайомитися з планами виробництва та заготівлі насіння , планами сортооновлення та сортозаміни;
- провести аналіз висіяного насіння польових культур (за документами), визначити причину низької якості насіння та виявити резерви її підвищення;
- вивчити сортовий склад польових, кормових та овочевих культур;
- взяти участь у сівбі культур (кукурудзи в тому числі); ознайомитись з особливостями сівби на ділянках гібридизації (схема розміщення батьківських форм, розрахунок норми висіву, глибина загорання насіння);
- взяти участь у прийманні та оформленні насінневих посівів

зернових культур;

- взяти участь у проведенні видових та сортових прополок і прочисток насінневих посівів, у розробці заходів захисту від бур'янів, шкідників та хвороб у насінневих посівах;

- вивчити організацію збирання насінневих посівів, основні види регулювання комбайнів, взяти участь у складанні маршрутів руху збиральних агрегатів і транспорту з насінням на тік;

- вивчити правила ведення сортової документації;

- вивчити порядок реалізації насіння та оформлення супровідних документів.

4.3. Генетика і селекція с.-г. культур (за наявністю)

Під час проходження практики здобувачі зобов'язані вивчати:

- агроекологічні умови зони діяльності та самого пункту розташування дослідно-селекційної станції або науково-дослідного інституту, земельні угіддя, напрямок наукової тематики, виробничий план і організаційну структуру станції або інституту(відділи і лабораторії, їх науковий, технічний і робочий персонал);

- польові культури з якими працює селекційна станція або науково-дослідний інститут і завдання селекції та генетики щодо цих культур: участь у селекційних процесах лабораторії фізіології, ентомології, фітопатології, відділу генетики, технології, відділу насінництва та інших лабораторій;

- використання теплиць, вегетаційних будиночків і холодильних установок;

- сорти та гібриди, занесені до Державного реєстру сортів рослин України;

- перспективні сорти та гібриди, виведені станцією або інститутом, їх господарські, біологічні та морфологічні особливості, а також методи виведення цих сортів;

– організацію польової ділянки селекційної станції (науково-дослідного інституту), сівозміни;

- розмноження виведених та інших сортів, систему насінництва основних культур, сортозміну і сортооновлення, які проводяться селекційною станцією (науково-дослідним інститутом), розсадники добору, насінневі розсадники і вирощування супереліти й еліти, використання сортів і самозапилених ліній у виробництві гібридів сільськогосподарських культур, використання чоловічої цитоплазматичної стерильності при одержанні гібридного насіння польових культур, методи прискореного розмноження сортів, заходи щодо збереження сортової чистоти, документацію сортового матеріалу, норми сортової чистоти і схожості насіння, організацію збирання, сушіння та очищення насіння, організацію складського господарства – прийом, збереження, відправку і документацію сортового матеріалу;

- структуру машинно-тракторного парку, енергозабезпеченість господарства і наявність малої механізації у відділі селекції.

Під час практики здобувачі обов'язково повинні взяти участь в екскурсіях в елітно-насінницькі господарства і на державні сортовипробувальні станції, насінневі заводи та хлібоприймальні пункти і ознайомитися з їх роботою.

Разом зі спеціалістами відділів і лабораторій здобувачі повинні взяти участь:

- у розрахунках площі посівів різних розсадників і сортовипробування, оформленні посівних відомостей і польових журналів, у догляді за рослинами, з урахуванням способів вирощування сільськогосподарських культур і рівня механізації агротехнічних процесів у різних ланках селекції та насінництві, у польових спостереженнях, оцінці та аналізі селекційного матеріалу, отриманого в результаті гібридизації, індивідуального і масового добору, дії мутагенних факторів, культури

клітин і тканин, а також у збиранні сільськогосподарських культур, з урахуванням способів його проведення, залежно від площі ділянки в різних ланках селекції та насінництва;

- в організації та виконанні всіх робіт, що проводяться відділом або лабораторією, за якими закріплені здобувачі, по всіх ланках селекції, генетики та насінництва, відповідно до наукової тематики і робочих планів відділів і лабораторій.

Здобувач-практикант, крім участі в організації та проведенні всіх селекційно-генетичних і насінницьких робіт у відділі або лабораторії, зобов'язаний ознайомитися з технікою виконання таких процесів (обов'язковий технічний мінімум): розбивка ділянок під розсадники і сортовипробування, посіви з повтореннями методом стандартів із застосуванням різних посівних і саджальних апаратів та машин, фенологічні спостереження за різними категоріями посівів, оцінка перезимівлі і посухостійкості рослин, визначення ураження рослин шкідниками та хворобами, визначення вилягання, індивідуальний і масовий добір рослин, схрещуваність рослин різних культур, видове і сортове прополовання, апробація польових культур.

4.4. Агрохімія і ґрунтознавство

Під час проходження практики здобувачі зобов'язані вивчати:

- основні показники властивостей ґрунтів, агрономічні характеристики (хімічні, фізичні, фізико-хімічні тощо) конкретних ґрунтів;
- сутність ґрунтотворних процесів, ґрунтових режимів;
- агрогенетичну характеристику ґрунтів;
- агрохімічну характеристику ґрунтів;
- окультурення (підвищення родючості) та раціональне використання ґрунтів різної генези;
- заходи щодо підвищення родючості ґрунтів;

– практично застосовувати знання про ґрунтовий покрив для вирішення питань, пов'язаних з сільськогосподарською діяльністю людини.

В процесі проходження виробничої практики здобувачі повинні набути навичок:

- розпізнавати (діагностувати) ґрунти у польових умовах;
- складати ґрунтові карти різних масштабів і призначення;
- «читати» ґрунти за даними хімічних аналізів;
- розробляти заходи щодо підвищення родючості ґрунтів і вирішення питань, пов'язаних з сільськогосподарською діяльністю людини.

4.5. Науково-дослідна робота

Здобувачі під час практики під керівництвом спеціалістів відділів та лабораторій, за якими вони закріплені в науково-дослідних установах, та керівниками практики в сільськогосподарських підприємствах повинні зібрати необхідний матеріал для написання кваліфікаційної роботи.

Тему кваліфікаційної роботи потрібно узгодити з керівником практики від кафедри, який надає консультативну допомогу у проведенні науково-дослідної роботи.

Здобувач зобов'язаний виконати завдання кафедри з проведення наукових досліджень за розробленою програмою і методикою, одержані результати записати у польовому журналі.

Разом з цим здобувач повинен вивчати і брати участь у реалізації інноваційних заходів з підвищення ефективності аграрного виробництва у базовому підприємстві.

4.6. Охорона праці у виробничих умовах бази практики

Одне з важливих завдань практиканта – вивчення, дотримання і пропаганда техніки безпеки і протипожежних заходів у сільськогосподарських підприємствах, селекційних установах і елітно-насіницьких господарствах.

Здобувач повинен вивчити і засвоїти:

- норми, правила, інструкції, положення щодо організації роботи з охорони праці і протипожежних заходів;
- порядок розслідування нещасних випадків;
- акт за формою Н-1 на реальний нещасний випадок, який, можливо, трапився у господарстві за останні три роки;
- зміст програм навчання й інструктажів;
- ведення журналів реєстрації інструктажів;
- пропаганду охорони праці;
- колективні та індивідуальні засоби захисту;
- небезпечні зони машин і обладнання, наявність захисних огорож, запобіжних, гальмових і сигналізаційних пристроїв;
- правила безпеки при комплектуванні машинно-тракторних агрегатів, вимоги безпеки до полів, маршруту руху під час обробітку ґрунту, посівних і садивних робіт по догляду за рослинами;
- правила безпеки при застосуванні пестицидів і мінеральних добрив;
- правила безпеки праці на транспортних і вантажно-розвантажувальних роботах;
- вимоги безпеки під час збирання врожаю і післязбирального обробітку продукції рослинництва (зернотоки, очисні, сушильні комплекси і склади);
- дотримуватися протипожежних правил, особливо при збиранні врожаю і заготівлі сіна.

4.7. Охорона навколишнього середовища

Здобувач повинен вивчити:

- комплексні плани боротьби з вітровою і водною ерозією в господарстві;

- засоби захисту водних джерел (озер, ставків, річок, свердловин, колодязів) від забруднення;
- заходи раціонального використання і охорони природних кормових угідь;
- заходи запобігання забрудненню середовища пестицидами і добривами;
- природні об'єкти, взяті під охорону.

У кожному випадку потрібно вміти встановити доцільність використання хімічних засобів, наявність біологічних методів захисту від шкідників, наявність сертифікатів, які гарантують правильність застосування пестицидів при здачі продукції.

Оцінювати за п'ятибальною системою весь комплекс робіт у господарстві, які впливають на охорону ґрунтових, водних, повітряних, рослинних природних ресурсів.

У господарстві слід пропагувати природоохоронні знання.

5. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Методичне керівництво виробничою практикою здійснюють викладачі випускаючих кафедр, які інструктують здобувачів перед початком практики про виконання програми, відвідують їх на місцях практики, а також дають необхідні консультації.

Безпосередньо керівництво практикою здобувачів на місцях здійснюють спеціалісти базових підприємств (головні агрономи, провідні спеціалісти, наукові співробітники) або фермери.

Обов'язками керівників практики є:

- розробка завдання на виробничу практику здобувачу (додаток 2);
- створення умов для виконання програми практики;
- проведенні консультацій за спеціальністю, інструктажів з техніки безпеки і виробничої санітарії;

- створення нормальних побутових умов і в разі необхідності надання здобувачам спецодягу, взуття й індивідуальних засобів захисту;
- повсякденне керівництво і контроль за роботою здобувачів, складання висновка наукового керівника виробничої практики (додаток 3).

ЗВІТ ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Здобувач складає звіт згідно з програмою практики шляхом послідовного висвітлення всіх положень протягом всього періоду практики і подає його разом із щоденником не пізніше ніж через п'ять днів після закінчення терміну практики на 4 курсі.

Звіт і щоденник затверджується підписом керівника практики в господарстві або науковій установі і завіряється печаткою підприємства, а також керівником від кафедри.

У разі проходження виробничої практики в ННВЦ «Дослідне поле Докучаєвське» звіт і щоденник з наданням характеристики здобувача затверджується керівником відповідної кафедри, на базі якої проводилася практика.

Здобувач захищає звіт перед комісією, склад якої формує деканат факультету відповідним розпорядженням з викладачів випускаючих кафедр, за участю керівника практики. При диференційованій оцінці практики, яка входить у додаток до диплома, беруться до уваги не тільки доповідь здобувача, відповіді на запитання і якість представленого звіту, але й його діяльність під час виробничої практики.

Зміст письмового звіту про виконання програми виробничої практики має свідчити про систематизацію, закріплення та розширення теоретичних знань зі спеціальності. Найбільшу увагу слід приділяти обговоренню організації технологічних процесів у виробництві та науково-дослідній роботі, а також видам робіт, в яких здобувач брав участь. У звіті мають бути розділи з питань охорони праці та навколишнього середовища (необхідність

залучення консультантів по даним розділам визначає керівник виробничої практики), висновки і пропозиції, додатки (бланки, фото, технологічні карти тощо).

Орієнтовний план звіту з виробничої практики

1. Загальна характеристика місця проходження виробничої практики
 - 1.1. Назва агроформування або науково-дослідної установи, його розташування, спеціалізація
 - 1.2. Структура підприємства і його управління
 - 1.3. Ґрунтово-кліматичні умови
 - 1.4. Організація земельної території
 - 1.5. Структура машинно-тракторного парку (залежно від теми дослідження)
 - 1.6. Тваринництво та підсобні галузі (за наявністю)
2. Рільництво (залежно від теми дослідження)
 - 2.1. Структура посівних площ, сівозміни
 - 2.2. Овочівництво і плодівництво (за наявністю)
 - 2.3. Урожайність сільськогосподарських культур у підприємстві
 - 2.4. Технологія вирощування основних с.-г. культур у підприємстві
 - 2.5. Зберігання і переробка с.-г. продукції (за наявністю)
3. Насінництво (залежно від теми дослідження)
 - 3.1. Система насінництва у базовому підприємстві
 - 3.2. Сорти і гібриди занесені до Державного реєстру рослин України
 - 3.3. Особливості технології вирощування польових культур на насінницьких посівах
4. Науково-дослідна робота
 - 4.1. Обґрунтування теми і завдання досліджень
 - 4.2. Методика проведення досліджень
 - 4.3. Основні результати досліджень
5. Охорона праці у виробничих умовах бази практики

6. Охорона навколишнього середовища

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

Вимоги до оформлення звіту

Звіт про виконання програми виробничої практики оформлюють на стандартних аркушах паперу формату А4 (210x297 мм). Обсяг звіту – 30 – 40 сторінок основного тексту. Звіт має бути написаний українською мовою.

Розмір полів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Відступ абзацу – 1,25. Текст друкують через 1,5 міжрядкових інтервали, розмір шрифту – 14, Tame New Roman.

Титульну сторінку звіту оформлюють за зразком у додатку 1.

На другій сторінці звіту необхідно розмістити «Зміст», в якому наводять назву усіх структурних частин, розділів і підрозділів звіту та номер сторінки, з якої вони починаються.

Кожний структурний розділ звіту і висновки починають з нової сторінки. Підрозділи в межах розділу пишуть, відступивши від попереднього один додатковий інтервал.

У звіті мають бути посилання на цитоване джерело, яке обов'язково наводять у списку використаних інформаційних джерел. Бібліографічний запис у списку роблять за вимогами Державного стандарту ДСТУ 8302:2015.

Нумерація сторінок починається із третьої сторінки: титульну сторінку і зміст враховують, але не нумерують.

Записи щоденнику здобувач робить у бланку форми (додат. 4), заповнюючи усі необхідні розділи.

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Факультет агрономії та захисту рослин

Кафедра _____

Звіт з виробничої практики

В _____

(Назва підприємства, науково-дослідної установи)

У період з _____ по _____ 20__

Тема науково-дослідної роботи:

Виконав: здобувач _____ курсу

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

 (прізвище та ініціали)

Керівник від підприємства _____

 (посада, прізвище та ініціали)

Керівник від кафедри _____

 (посада, прізвище та ініціали)

Харків 202__

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агрономії та захисту рослин

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

" _____ " _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ ЗДОБУВАЧУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи _____

керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом вищого навчального закладу від " _____ " _____ 201__ року N _____

Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

N з/п	НАЗВА ЕТАПІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник практики

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Зауваження до здобувача в період проходження виробничої практики

Наявність матеріалів для підготовки дипломної роботи

Рівень знань здобувача (ступінь засвоєння матеріалу)

Рекомендується оцінка:
за національною шкалою _____
(цифрою і прописом)

За 100-бальною шкалою _____

За шкалою ЄКТС _____

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Дата « _____ » _____ 20____ р.

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

здобувача _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Напрямок підготовки _____

Спеціальність _____

_____ курс, група _____

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу.

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи.

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Керівники практики:
 від вищого навчального закладу _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

від підприємства,
 організації, установи _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Навчальне видання

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки

ДЕГТЯРЬОВ Василь Володимирович

ГОПЦІЙ Тетяна Іванівна

РОЖКОВ Артур Олександрович

ШЕВЧЕНКО Микола Вікторович

ФІЛОН Василь Іванович

ЯРОВИЙ Григорій Іванович

РОМАНОВ Олексій Васильович

ЧИГРИН Ольга Василівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. _.

Наклад ___ пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44